

Dit Handelingsperspectief is een van de resultaten van de Foodvalley Werkgroep Energiegemeenschappen. Het beschrijft de mogelijkheden die inwoners en gebouweigenaren hebben om bewust(er) om te gaan met energie. Daarnaast beschrijft het de rolname van de gemeenten richting Energiegemeenschappen.

Het document is niet bedoeld om te delen met inwoners zelf. Het is een slechts handreiking voor de regio, gemeenten, coöperaties en andere partijen om hun communicatierichting inwoners op het vlak van netbewust handelen en Energiegemeenschappen vorm te geven.

Inhoud

Inleiding	2
Waarom doen we dit nu?	2
Wat kun je als inwoner doen?	4
Bijlage Energiegemeenschappen	6
Hoe kan ik dit doen?	6
Wat kost dit en levert het op?	6
Ik ben enthousiast en wil onderzoeken of het wat voor mij is. Wat nu?	7
Wat doet de gemeente?	8
Bijlage handelingsperspectief uitgesplitst per type gebouw	9

Inleiding

Nederland is volop bezig met de energietransitie en dat is een goede zaak om onze klimaatdoelen te halen. Toch spelen er veel met elkaar samenhangende ontwikkelingen die het noodzakelijk maken dat we bewuster omgaan met energie. Het gaat om met name:

- **Netcongestie;**
- Einde van de **salderingsregeling** voor zonnestroom;
- De aangekondigde invoering van **tijdsafhankelijke nettarieven** voor verschillende momenten van de dag;
- Energieleveranciers die steeds vaker **(semi)dynamische energiecontracten** aanbieden, die de ontwikkelingen op de energiemarkt volgen.

In de hele Regio Foodvalley werken we graag samen aan schone, duurzame en betaalbare energie. Daarom willen we inwoners graag laten weten hoe ze zo slim en zo goedkoop mogelijk met hun energiebehoefte om kunnen gaan. Deze energie is niet vanzelfsprekend en daarom willen we ook dat energie zo efficiënt als mogelijk gebruikt wordt. Gelukkig gaan deze zaken hand in hand.

We leggen hieronder graag uit wat er precies aan de hand is, en welke stappen je kunt nemen om je energierekening zo laag mogelijk te krijgen. Zo help je jezelf, maar indirect help je ook de gemeenschap. Ook laten we je zien wat de gemeente voor je kan betekenen.

Waarom doen we dit nu?

De wereld om ons heen verandert. We koken en verwarmen in onze huizen steeds minder met gas. We gaan daar steeds vaker stroom voor gebruiken. En we rijden meer in elektrische auto's. Er zijn een aantal belangrijke dingen die hier mee te maken hebben:

1. **Het stroomnet raakt voller:** Op bepaalde momenten hebben we samen meer stroom nodig voor elektrisch rijden, koken en verwarmen of wekken we juist teveel stroom. De kabels kunnen dit dan niet aan. Dat noemen we netcongestie. Als we niks

veranderen kan dat betekenen dat we in de toekomst niet meer op elk moment genoeg stroom kunnen krijgen of leveren. Dit gaat een steeds grotere rol spelen in de toekomst.

2. **Het stroomnet is steeds lokaler georganiseerd** Je stroom komt niet meer alleen van grote energiecentrales via kabels over lange afstanden naar je huis. Er is betere afstemming nodig tussen het centrale systeem en de lokale opwek en het lokale verbruik.
3. **De regels voor zonnepanelen veranderen:** Mensen met zonnepanelen gebruiken te weinig van hun zonnestroom direct. Ze leveren dus te veel niet verbruikte stroom terug aan het net. De eigen zonnestroom die je opwekt en niet direct verbruikt mag je straks niet meer wegstrepen tegen de stroom die je op een ander moment gebruikt. Dit gebeurt vanaf 1 januari 2027.
4. **De nettarieven voor elektriciteitsgebruik gaan veranderen:** Nu betaalt iedereen nog een standaard jaarlijks bedrag aan de netbeheerder (het vastrecht). Dat bedrag verandert vanaf 2029. Op piekmomenten wordt het duur om stroom van het net te gebruiken. Tijdens daluren wordt het juist goedkoop om stroom van het net te gebruiken.

Wat kun je als inwoner doen?

We hebben nagedacht over maatregelen die voor iedereen werken. De stappen hieronder laten eerst zien in welke volgorde je actie zou kunnen ondernemen. Verderop hebben we ook een aantal scenario's uitgewerkt voor specifieke gevallen. Je kunt er uiteraard voor kiezen om zelf na te denken over hoe je elke stap wil uitvoeren. Je kunt er ook voor kiezen om voor onafhankelijk advies contact op te nemen met het Energieloket. We leggen eerst de stappen uit, daarna hebben we een aantal scenario's geschetst voor de meest voorkomende types inwoners.

Voor meer details zie de bijlagen Energiegemeenschappen en Handelingsperspectief uitgesplitst per type gebouw

Stap 1: Gebruik je zonnestroom direct

Heb je zonnepanelen? Gebruik de stroom dan op het moment dat de zon schijnt. Zet de wasmachine en vaatwasser overdag aan. Zo gebruik je je eigen stroom direct. Dit is goed voor je portemonnee, want je eigen zonnestroom is gratis. Daarnaast helpt het de drukte op het stroomnet te verzachten.

Stap 2: Bewaar je zonnestroom voor een later moment (Batterijen)

Soms wek je overdag meer zonnestroom op dan je direct kunt verbruiken. Om er voor te zorgen dat je deze gratis stroom niet verliest, kun je deze op verschillende manieren bewaren. We zetten de opties op een rij, van simpel naar steeds complexer:

- **Thuisbatterij:** Een batterij in je eigen huis die stroom opslaat voor een later moment
- **Je boiler als batterij:** Je kunt alvast met zonnestroom je water verwarmen voor later gebruik (tapwater of verwarming)
- **Buurtbatterij:** Een grote batterij voor de hele buurt. Omdat je samen iets opzet, is het ingewikkelder om op te zetten dan een thuisbatterij.
- **Batterij op wielen:** Je elektrische auto! Hiermee bespaar je dan op laden bij een publieke laadpaal. In de toekomst wordt het mogelijk om de stroom in je auto ook weer terug te geven aan je huis, bijvoorbeeld als de zon niet schijnt.

Stap 3: Energie delen in een energiegemeenschap

Als jij meer zonnestroom opwekt dan je direct kunt verbruiken en je hebt ook genoeg opgeslagen voor later gebruik, kun je nog steeds stroom over hebben. Als je buur op dat moment ook stroom gebruikt, blijft je stroom dan in de eigen straat. Eigenlijk gebeurt dat nu al, maar door samen echt een energiegemeenschap te vormen, ga je je stroom echt aan die buur verkopen. Omdat je stroom dan niet naar je energieleverancier gaat, maar naar je buur, ontvang je niet de marktprijs, maar de afgesproken prijs met je buur. Zo ben je samen voordeliger uit. Hoe meer mensen dit met elkaar doen, des te beter dit idee werkt omdat er vaker iemand is die zonnestroom over heeft en iemand stroom nodig heeft.

Bijlage Energiegemeenschappen

Hoe kan ik dit doen?

De gemeenten in de regio Foodvalley hebben een plan hiervoor gemaakt met Energie Samen Food Valley, een duurzaam burgerinitiatief dat samen met bewoners werkt aan betaalbare energie voor iedereen. Zij verzorgen ook het Energieloket. De gemeenten helpen met uitwerken van het idee en financieren de startkosten. We verlagen de drempel voor bewoners om bewust energie te gebruiken door kennis te delen en te helpen met de opstart. En door de stap te zetten naar het lokaal delen van energie houden we het elektriciteitsnet in de regio beter in balans.

Wat kost dit en levert het op?

Omdat energie delen in een energiegemeenschap nieuw is, moet er nog van alles georganiseerd worden om het te laten werken. Daarom moet het zich nog gaan bewijzen en is nog niet alles duidelijk. Voordat je met je buurtgenoten besluit om echt energie te delen, is een onderzoeksfase nodig. Dan deel je je eventuele opwek en je verbruik gegevens en kun je in een groep zien hoeveel opgewekte stroom je met elkaar gelijktijdig verbruikt. Diverse gemeenten ondersteunen deze onderzoeksfase met kennis en gratis accounts voor een bepaalde hoeveelheid bewoners voor een bepaalde tijd.

Iedereen moet mee kunnen doen in de energietransitie. Op zijn eigen tempo en naar eigen draagkracht. Met deze ideeën is het nog steeds aantrekkelijk om zonnepanelen te plaatsen. Zelfs als de salderingsregeling verdwijnt.

- Over opgewekte stroom in een woning waarbij je die stroom zelf gelijktijdig verbruikt, wordt geen btw en netwerkkosten berekend.
- Over opgewekte stroom die je door levert naar buurtgenoten in een energiegemeenschap spreek je met je gemeenschap zelf af wat die stroom kost! Daarmee zorg je voor een stabiele prijs. Er wordt dan nog wel btw en netwerkkosten over berekend.

- Voor het deel van je gebruik wat in de gemeenschap niet zelf wordt opgewekt en voor momenten waarop je met elkaar toch nog opgewekte stroom over hebt, betaal of ontvang je nog steeds de marktprijs op dat moment.

Dus: een deel van de stroom die je nodig hebt, wek je zelf op of komt van je burens, en een deel komt van de energieleverancier. Om dit op gang te helpen en te kijken hoe goed het werkt, helpen de gemeenten daarbij.

Ik ben enthousiast en wil onderzoeken of het wat voor mij is. Wat nu?

- Om mee te doen moet je een digitale meter hebben. Als je die al hebt, en toestemming geeft de data uit te lezen, dan ben je al een heel eind. Meld je als geïnteresseerde aan via Energie Samen Foodvalley en begin met het opbouwen van inzicht in je verbruik. Het opzetten van een account bij onze partner EnergielD (Wageningen-EnergieBoxx, etc....) kost een paar euro's per maand per huishouden. De gemeenten willen je stimuleren en betalen de kosten van een account voor een paar jaar. Zo begin je gratis en snel met meten! Na deze fase betaal je de kosten zelf.
- Hoe meer burens meedoen, hoe beter we kunnen onderzoeken of het loont om echt energie te delen met elkaar. In deze fase deel je nog niet echt, maar simuleer je alsof je deelt. Je behoudt je eigen contract bij je eigen energieleverancier, dus feitelijk verandert er nog niets.
- Om als gemeenschap zoveel mogelijk opgewekte stroom meteen zelf te gebruiken en aan elkaar door te leveren, zijn elkaar aanvullende opwek en verbruik profielen nodig. We helpen je in verbinding te komen met deze andere profielen zodat je als gemeenschap zo min mogelijk de commerciële markt nodig hebt op dure momenten.
- Na een tijd hebben jullie voldoende gegevens om een keuze te maken: gaan jullie echt energie delen met elkaar? Dan helpen je gemeente en Energie Samen Foodvalley jullie om in contact te komen met een hierin gespecialiseerde energie diensten leverancier. Je moet wel met de hele gemeenschap bij dezelfde leverancier zitten. Als jullie er samen uit komen, dan kunnen jullie echt beginnen!
- Na het tekenen van de contracten, zijn jullie officieel energie aan het delen!

Wat doet de gemeente?

De gemeente helpt jullie. Samen met onze partner Energie Samen Foodvalley pakken wij deze rollen op:

- De Aanjager: Wij helpen groepen burens om samen een 'energiegemeenschap' te verkennen en op te zetten.
- De Inspirator: Wij laten zien wat er al kan. We delen goede voorbeelden uit de regio. Zelf delen de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk en Wageningen al lokale stroom met 4 buurgemeenten en nemen stroom af van de lokale energiegemeenschappen ValleiEnergie en Duurzaam Kootwijkerbroek.
- De Partner: Wij staan schouder aan schouder met jullie in de energietransitie.

Bijlage handelingsperspectief uitgesplitst per type gebouw

	Zonnepanelen (bij)plaatsen	Batterij plaatsen	Elektrisch verwarmen	Elektrisch koken	Elektrisch rijden	Gedragsverandering	Energiegemeenschap vormen
Grondgebonden hoekwoning	Ja, bij voorkeur op oost-west	Indien nog geen warmtepomp en/of elektrisch rijden: stekkerbatterij. Anders thuisbatterij met aansluiting op groepenkast	Warmtepomp: hybride is goed, all-electric is beter, mits bijplaatsing zonnepanelen en grote batterij	Ja, met plaatsing batterij om verbruikspiek te dempen	Ja, met bij voorkeur eigen laadpaal en laden als de zon schijnt	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.
Grondgebonden tussenwoning	Ja, bij voorkeur op oost-west	Indien nog geen warmtepomp en/of elektrisch rijden: stekkerbatterij. Anders thuisbatterij met aansluiting op groepenkast	Warmtepomp: hybride is goed, all-electric is beter, mits bijplaatsing zonnepanelen en grote batterij	Ja, met plaatsing batterij om verbruikspiek te dempen	Ja, met bij voorkeur eigen laadpaal en laden als de zon schijnt	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.

Grondgebonden 2-onder-1 kap woning	Ja, bij voorkeur op oost-west	Indien nog geen warmtepomp en/of elektrisch rijden: stekkerbatterij. Anders thuisbatterij met aansluiting op groepenkast	Warmtepomp: hybride is goed, all-electric is beter, mits bijplaatsing zonnepanelen en grote batterij	Ja, met plaatsing batterij om verbruikspiek te dempen	Ja, met bij voorkeur eigen laadpaal en laden als de zon schijnt	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.
Grondgebonden vrijstaande woning	Ja, bij voorkeur op oost-west	Indien nog geen warmtepomp en/of elektrisch rijden: stekkerbatterij. Anders thuisbatterij met aansluiting op groepenkast	Warmtepomp: hybride is goed, all-electric is beter, mits bijplaatsing zonnepanelen en grote batterij	Ja, met plaatsing batterij om verbruikspiek te dempen	Ja, met bij voorkeur eigen laadpaal en laden als de zon schijnt	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.

Appartement sociale huur	Niet mogelijk	Stekkerbatterij	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Ja, bij voorkeur overdag laden	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits eigen meter en voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.
Appartement middenhuur	Niet mogelijk	Stekkerbatterij	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Ja, bij voorkeur overdag laden	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits eigen meter en voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.
Appartement vrije huur	Niet mogelijk	Stekkerbatterij	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Geen zelfstandige verbouwing mogelijk	Ja, bij voorkeur overdag laden	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits eigen meter en voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.

Appartement onderdeel van VVE	Niet mogelijk	Stekkerbatterij	Ja	Ja	Ja, bij voorkeur overdag laden	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Was en vaat overdag doen. Niet tegelijk oven en kookplaat aan.	Ja, mits eigen meter en voldoende complementaire opwek- en verbruiksprofielen.
Bedrijfspannd MKB	Ja, bij voorkeur op oost-west	Batterij plaatsen met eigen aansluiting in groepenkast	Ja	Ja	Ja, met bij voorkeur eigen laadpaal en laden als de zon schijnt	Maximaal direct verbruik eigen zonnestroom, rest bufferen voor 's avonds. Niet alle machines tegelijk aan.	Ja, als afnemer van zonnestroom overdag.